

AİLE İÇİ İLETİŞİM VE ANNE-BABA TUTUMLARI

Anne Baba Tutumları, anne babanın çocuğunu yetiştirirken kullandığı tutum, davranış ve yöntemlerin bütünüdür aslında. Benimsediğiniz tutum ve davranışlar çocuğunuzun psikolojik gelişimi açısından çok önem taşımaktadır. İşte en sık karşılaştığımız anne baba tutumları ve çocuklar üzerindeki etkileri... Anne Baba Tutumları Nelerdir?

Ailede çocuklarla, ebeveyn ilişkisinde temel belirleyici faktör anne ve babanın tutum ve davranışlarıdır. Anne ve babanın çocuklarına karşı sergiledikleri davranış şekilleri, olaylar karşısında sergiledikleri tutumlar, anne ve baba ile çocuk arasındaki ilişkinin yönünü ve şeklini belirler. Psikolojisi düzgün, ruhi yapısı sağlam, karakteri olumlu yöne doğru kanalize edilmiş çocuk yetiştirebilmek için anne ve baba tutumları çok ama çok önemlidir.

Anne ve babası ile sağlıklı bir ilişkiye sahip, iletişimi düzgün çocukların genel özelliklerine baktığımızda, düşüncelerine ket vurmayan, düşündüğünü uygulayabilen, özgürce kararlara alabilen, özgüveni son derece yüksek, bireysel anlamda hoşgörülü, sosyal bilinci yüksek bireyler olarak yetişirler.

Anne ve babalar tarafından çocuklara karşı sergilenen tutumları sınıflandırmak ve kategorilere ayırmak gerekirse, temel olarak şu şekilde özetlenebilir.

1. Baskıcı ve Otoriter Anne-Baba Tutumu:

Aile katı, kuralcı ve disiplinlidir. Anne /baba veya her ikisinin de otoriter tutumu karşısında, çocuk nazik, dürüst, disiplinli, yardımsever ve dikkatli olmasına rağmen, ürkek, çekingen, kendine güveni olmayan veya çok zayıf, başkalarının etkisi altında kalabilen, duyarlı, korkak, kendi başına iş yapma yeteneği gelişmemiş bir yapıya sahip olabilirler.

2. Aşırı Hoşgörülü Anne-Baba Tutumu:

Bu tip ailelerde çocuk tek hükmedendir. Aile tüm hayatını çocuğun istek ve arzusuna göre belirler. Aile çocuğa aşırı sevgi gösterirler. Bütün tutumları dengesiz ve çocuk merkezlidir. Bu tip ailelerde çocuk ne derse o olur. Böyle ailelerde yetişen çocuklar; bencil, sevgi arsız, kural tanımayan, doyumsuz kişilik yapılarına

sahip olabilmektedirler. Bu çocuklar ev hayatı ve sosyal hayatta geçimsiz, sosyal yönleri zayıf ve benmerkezci bir yapıya sahip bir görünüm çizerler.

3. Kararsız ve Dengesiz Anne-Baba Tutumu:

Bu tip aileler genellikle anne ve babanın iyi anlaşamadığı ve her iki tarafın da baskın karaktere sahip olduğu ailelerdir. Anne / babanın çocukla ilgili bir konuda ak dediğine, diğeri kara diyebilmekte çocuk hangisine bakacağına, hangisine uyacağına karar verememekte çoğunlukla kararsız kalarak herhangi bir tepki vermemeyi tercih etmektedir. Bu tip ailelerde yetişen çocuklar genellikle kararsız, her türlü etkilenmeye açık, tutarsız, çabuk karar değiştirebilen çocuklardır. Aynı zamanda duygusal açıdan sakat bir yapıya sahip olmaları da mümkündür.

4. Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu:

Çocuğun her zaman, her an kontrol altında tutulduğu, aşırı ilgi ve alaka gösterildiği, zarar gelebilir endişesi ile gündüzleri bile sokağa çıkması bile istenmediği veya kısıtlandığı aile tipidir. Bu tip ailelerde yetişen çocuklar, aileye aşırı bağımlı, özgüveni olmayan, duygusal açıdan zayıf, sıkıştırıldığında başkalarına suç atabilecek yapıda olabilmektedirler. Bu bağımlılık hali genelde ömür boyu sürmekte ve ailesinden gördüğü şeyleri eşinden de beklemektedirler.

5. Hoşgörülü ve Güven Verici Anne-Baba Tutumu:

İdeal aile tipine uygun bir yapıdır. Bu tip ailede temel kural ve kısıtlamalar haricinde çocuklar özgür bir şekilde, fakat sorumluluklarının bilincinde olarak yetişirler. Birey olmanın ayırtına varan çocukların özgüvenleri tam, sosyal ilişkiler kuvvetli ve geleceğin ideal yetişkin adaylarıdır.

6. Tutarsız Anne-Baba Tutumu Tutumu:

Bu tip ailede genelde kurallar yok anlık çözümler, anlık kavgalar ve anlık mutluluklar vardır. Çocuk için konulan kuralların bazen çok katı bir şekilde uygulandığı, bazen de hiç yokmuş gibi davranıldığı tutumlar; çocukta güvensizlik, kurallara karşı kayıtsızlık, çözümün parçası olmayı reddetme, kararsız ve kişiliksiz karakter yapısı meydana gelebilmektedir.

7. Reddedici Anne-Baba Tutumu:

Çocuğun sağlık hizmetlerini aksatarak çocuğun aslında istenmediğini hissettirmek ve çocuğa karşı düşmanca tutumlar beslemek olarak tarif edilebilir. Bu tip ailelerde yetişen çocuklarda kendisinden daha zayıf olanı ezme, tüm çevresine karşı nefret besleme, kimseye güvenememe, çevresindekilere düşmanca tutum sergileme düşüncelerine sahip olabilirler.

8. Mükemmeliyetçi Anne / Baba Tutumu:

Bu tip aileler genellikle kendilerinin yapamadıklarını, yaşayamadıklarını çocuklarından bekleyen, biraz egosu yüksek ailelerdir. Genellikle benmerkezci bireylerin oluşturduğu bu ailelerin çocuklarında; yaptığı işi beğenmeme, yetersiz olduğu duygusu, devamlı olarak başkalarını mutlu etmeye çalışma duyguları görülebilir.

9. Ayrımcılık Yapan Anne-Baba Tutumu:

Anne / babanın veya her ikisinin de ayrımcılık yapmadıklarını söylemelerine rağmen çocukları arasında ayrımcılık yapmaları, sevdikleri çocuklarını, diğerlerinden ayırarak kayırmaları sonucu kayırılan ve dışlanan çocuklarda duygusal kırıklıklar oluşur. Birbirlerine düşman olurlar. Sosyopati gelişebilir.

Sonuç olarak anne ve babanın tutumu çocukların gelişiminde, kişilik oluşumunda çok büyük öneme sahiptir. Çocuk yetiştirirken, çocuklara rol model olurken şunu asla ve asla unutmamalıyız. Çocuk sizden ne görürse onu yapacaktır. Siz demokratik, hoşgörülü, insan sevgisi ile dolu, anlayışlı olur ve öyle davranırsanız, çocuğunuz da aynen size benzeyecek ve ilerde sizin gibi davranacaktır.

Çocuk gelişimi bir bütün olarak algılandığında sağlıklı bir gelişim süreci için anne-baba tutumlarının etkisi yadsınmaz. Aile, çocuğun sosyalleştiği ilk alan ve ileride geliştireceği sosyal ilişkilerini nasıl düzenleyeceği konusunda ona yol gösteren ve deneyimler yaşatan ilk laboratuvar olarak kabul edilebilir. Aile olarak çocuğa karşı ilk görev; onun yaşamsal ihtiyaçlarını, öz bakımını karşılamak olmakla birlikte sevgi ve güven duygusunu tattırmak da diğer bir önemli görevdir.

Aile ortamında gerek ebeveyn rolü gerekse eş rolleri üzerinden kullandığımız sevgi dili, sahip olduğumuz değerler çocuğun yaşam boyunca kullanacağı ve onu büyütmeğe öte olgunlaştıran dolayısıyla da hayata hazırlayan değerle olarak kişiliğinde ve yaşamındaki yerini alacaktır. Bu nedenle ebeveynler olarak kullandığımız iletişim dili, çocuğu büyütürken tercih ettiğimiz anne-baba tutumlarının biçimi; olumlu veya olumsuz etkiler olarak onun büyüme sürecine eşlik eden aslında bir yerde aile olarak ona bıraktığımız temel miras olacaktır.

Anne-baba iletişim dilinin saygı, sevgi ve dürüstlük değerleri üzerinden şekillendiği aile ortamında çocuk da bu değerleri benimseyecek hatta ergenlik gibi yaşamında kritik dönem şeklinde tanımlanan yaşlarda dahi zararlı arkadaş ya da alışkanlıklar ilgisini çekse de sahip olduğu aile değerleri bunlardan uzak durmasına temel olacaktır. Aile içi iletişimin çocuk için olumlu etki oluşturması sürekli evet diyen, çocuğu onaylayan, çocuğa sınır koymayan aile tutumları sergilemek şeklinde algılanmamalıdır. Aile tutumlarında seçtiğimiz yaklaşımın çocuğu sağlıklı geliştirmesi demek ona doğru ve yanlış ayırt etmesini sağlayan ve ebeveyn rehberliğini barındıran sınır koyma tutumlarını da kapsar. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, çocuğa karşı sevginin koşulsuz verilmesi ancak onaylanmayan davranışlarının da net bir ifade ile dile getirilerek çocuğun birey olarak olgunlaşmasına rehberlik etmektir. Böyle bir gelişim sürecinde anne-babalar, tutumları ile alınan kararlarda çocuğun da fikirlerine yer verir ancak hayır denmesi gereken sınırlar konusunda da tutarlı ve güçlü davranır. Yapılan araştırmalar aile tutumları ile ilgili pek çok yöntem adının dile getirildiğini ortaya koymakla birlikte, sağlıklı anne-baba tutumunda olması gereken sevgi değerine sahip aile içi iletişim dilinin çocuğu başarıya taşıyan en önemli etken olduğunu göstermektedir. Aile içi olumlu iletişim dilinin çocukta “ben yapabilirim” duygusunu oluşturduğu, doğru öğretim ortamları ile de desteklendiğinde başarının çok yükseldiği yine araştırmalarla ortaya konmaktadır. Bu nedenle ebeveynler olarak çocuğumuza aile içi iletişim içerisinde sevgi dilini eksik etmeyelim...